

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie
PERSCOMMUNIQUÉ nr. 129/14
Luxemburg, 18 september 2014

Arrest in zaak C-549/13
Bundesdruckerei GmbH / Stadt Dortmund

De in het kader van de gunning van overheidsopdrachten opgelegde verplichting om een minimumloon te betalen kan niet worden uitgebreid tot de werknemers van een in een andere lidstaat gevestigde onderaannemer, wanneer deze werknemers de betrokken opdracht uitsluitend in die staat uitvoeren

De verplichting om een minimumloon te betalen dat niet in verhouding staat tot de kosten van levensonderhoud in die andere lidstaat, is onverenigbaar met de vrijheid van dienstverrichting.

Een wet van het Land Nordrhein-Westfalen (Duitsland) bepaalt dat sommige overheidsopdrachten voor het verrichten van diensten slechts kunnen worden gegund aan ondernemingen die zich bij de indiening van de offerte ertoe hebben verbonden, hun personeel voor de uitvoering van de prestatie een minimumuurloon van 8,62 EUR te betalen. Deze wet beoogt aldus te verzekeren dat de werknemers een passend loon ontvangen, om „sociale dumping” te vermijden en tegelijkertijd te voorkomen dat concurrerende ondernemingen die hun werknemers een passend loon betalen, zouden worden afgestraft.

In het kader van een openbare aanbesteding die was uitgeschreven met het oog op de digitalisering van documenten en de conversie van gegevens voor haar stedenbouwkundige dienst, heeft de stad Dortmund op grond van deze wet garanties geëist dat een minimumloon van 8,62 EUR zou worden betaald aan de werknemers van een in een andere lidstaat (in casu Polen) gevestigde onderaannemer waarop de inschrijver een beroep wenste te doen, die de betrokken opdracht uitsluitend in die lidstaat zouden uitvoeren. Bundesdruckerei, een Duitse onderneming die geïnteresseerd was in deze opdracht, heeft beroep ingesteld bij de bevoegde Duitse kamer inzake openbare aanbestedingen. Aangezien deze kamer twijfels had over de verenigbaarheid van de betrokken regeling (zoals toegepast door de stad Dortmund) met het Unierecht en meer bepaald met de vrijheid van dienstverrichting, heeft zij zich tot het Hof van Justitie gewend.

In zijn arrest van vandaag antwoordt het Hof dat het beginsel van vrije dienstverrichting in een geval als het onderhavige, waarin een inschrijver een overheidsopdracht wil uitvoeren door uitsluitend gebruik te maken van werknemers van een onderaannemer die in een andere lidstaat dan die van de aanbestedende dienst is gevestigd, eraan in de weg staat dat de lidstaat van de aanbestedende dienst de onderaannemer ertoe verplicht deze werknemers een minimumloon te betalen.

Het Hof stelt om te beginnen¹ vast dat een dergelijke regeling een beperking van de vrijheid van dienstverrichting kan vormen. Een minimumloon dat wordt opgelegd aan de onderaannemers van een inschrijver die in een andere lidstaat zijn gevestigd, waar de

¹ Na te hebben opgemerkt dat de onderhavige zaak, anders dan met name de zaak Ruffert (zie arrest Hof van 3 april 2008, [C-346/06](#), en PC [nr. 20/08](#)), geen betrekking heeft op de terbeschikkingstelling van werknemers.

minimumlonen lager zijn, vormt immers een bijkomende economische last die de uitvoering van de prestaties in die andere lidstaat kan verhinderen, belemmeren of minder aantrekkelijk maken.

Het Hof merkt echter op dat een dergelijke regeling in beginsel gerechtvaardigd kan zijn door het doel de werknemers te beschermen.

Voor zover een dergelijke regeling enkel geldt voor overheidsopdrachten, is zij echter niet geschikt om dat doel te bereiken, indien er geen aanwijzingen zijn dat werknemers die actief zijn op de particuliere markt geen nood hebben aan dezelfde loonbescherming als werknemers die overheidsopdrachten uitvoeren.

Voor zover de betrokken nationale regeling ook van toepassing is op een situatie zoals die welke hier aan de orde is, is zij hoe dan ook onevenredig.

Deze regeling gaat namelijk verder dan wat nodig is ter bereiking van het doel, de werknemers te beschermen, voor zover zij een vast minimumloon voorschrijft dat weliswaar overeenstemt met het loon dat vereist is om de werknemers in Duitsland een passend loon te verzekeren, gelet op de kosten van levensonderhoud in dat land, maar niet in verhouding staat tot de kosten van levensonderhoud in de lidstaat waarin de prestaties ter uitvoering van de betrokken overheidsopdracht zullen worden verricht (in casu Polen), en de in die lidstaat gevestigde onderaannemers dus de mogelijkheid ontnaemt om een concurrentievoordeel te halen uit de bestaande loonverschillen.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van het arrest zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106